

Gerard Kramer

Een merkwaardig werkwoord

WoordStudie

2 Petrus 1:5-7; 11

Petrus gebruikt in zijn Tweede Brief tot tweemaal toe een merkwaardig werkwoord, waarover al vele vertalers en uitleggers zich het hoofd hebben gebroken. Ik noem eerst beide plaatsen voluit; de werkwoordsvorm waar het om gaat, cursiveer ik beide keren in de Bijbeltekst.

2 Petrus 1:5-7

'Voeg om deze reden echter ook, met inbreng van alle ijver, *bij uw geloof de deugd, en bij de deugd de kennis, (6) en bij de kennis de zelfbeheersing, en bij de zelfbeheersing de volharding, en bij de volharding de godsvrucht, (7) en bij de godsvrucht de broederliefde, en bij de broederliefde de liefde*'.

2 Petrus 1:11

'Want zo zal u rijkelijk de ingang in het eeuwige koninkrijk van onze Heer en Heiland Jezus Christus worden *verleend*'.

Hetzelfde werkwoord?

Wie deze passages in het Nederlands leest en ze met elkaar vergelijkt, zal niet gauw vermoeden dat in beide hetzelfde werkwoord wordt gebruikt. Toch is dat zo: het woord dat als ‘voegen (bij)’ is weergegeven aan het begin van 1:5 is aan het eind van 1:11 weergegeven als ‘verlenen’.

We gaan dit werkwoord nu nauwkeuriger bekijken.

In 1:5 is 'Voeg... bij' de weergave van Gr. *epichorègèsate*, een gebiedende wijs aoristus van het werkwoord *epichorègeoo*, dat verderop voorkomt in 1:11 ('verlenen'), en daarnaast in 2 Korinthiërs 9:10a is vertaald als 'verschaffen', in Galaten 3:5 als 'verlenen', in Kolossenzen 2:19 als 'ondersteunen'. Daarnaast bestaat er een verwant zelfstandig naamwoord *epichorègia*, dat in Efeziërs 4:16 vertaald is als 'ondersteuning', in Filippenzen 1:19 als 'bijstand' (voetnoot: of 'verlening').

De oorspronkelijke betekenis

Oorspronkelijk gaf dit woord aan dat iemand tijdelijk op eigen kosten in opdracht van de staat een koor (Gr. *choros*) leidde, in die zin dat hij alle kosten ervan (eten, drinken, onderdak) voor zijn rekening nam, oftewel: hij verstreekte deze noodzakelijke dingen royaal – en demonstreerde daarmee zijn rijkdom en zijn loyaliteit aan de staat. Hij werd daarom een 'choreeg' (Gr. *chorègos*), d.i. 'koorleider' (wij zouden nu zeggen: sponsor) genoemd. Hij was dus iemand die op een bijzondere manier geld en goederen gaf, en op die manier de koorleden ondersteunde.

Vervolgens kreeg het werkwoord de hierboven omschreven, door Petrus en Paulus gekozen ruimere betekenis, waarin echter de elementen 'op eigen kosten' en 'persoonlijk' bleven doorklinken – zo ook hier in 1 Petrus 1:5. In die plaats worden de gelovigen aangespoord hun geloof heel persoonlijk en concreet zichtbaar te maken volgens een zorgvuldig door Petrus beschreven stappenplan. Maar wat moeten ze precies doen?

Het is namelijk de vraag of 'voegen bij' wel zo'n gelukkige weergave is voor *epichorègeoo en*, al kiezen naast de Telosvertaling ook de Statenvertaling en de Naardense Bijbel daarvoor, en kiest de HSV voor 'toevoegen'. NBG'51 heeft 'schragen (oftewel: ondersteunen) door'; Willibrord 1966 en 2017 vertalen 'voeden met', wat een notie toevoegt die niet duidelijk in het woord ligt opgesloten. NBV'04

en '21 kiezen voor 'verrijken met'; zo ook Van Houwelingen¹, die daarnaast de mogelijkheid 'royaal voorzien van' oppert. Het gaat echter eerder om het '*tot stand brengen van iets*' in of door, of in samenhang met een eerder genoemd begrip, dus als een gevolg ervan (Gr. *en*). Daarom kies ik ervoor het werkwoord *epichorègeoo en* te vertalen als 'ontwikkelen in / door / in samenhang met / als gevolg van'.

In 1:11 is 'verlenen', 'schenken', 'toestaan' goed te begrijpen, als we ons realiseren dat het in feite om een buitengewoon, ons van Hogerhand geschonken voorrecht gaat, waarvoor 'geven' in Petrus' ogen kennelijk niet ver genoeg ging.

¹ Zie P.H.R. van Houwelingen, *2 Petrus en Judas. Testament in tweevoud*, Kampen, 4^e herziene druk 2011.